

„Brydė per pasaulį 2018“: Lietuvos ir lietuviybės supratimo bei ieškant

Jūratė LITVINAITĖ

2018 m. vasarą Lietuvos žurnalistų sąjungos Kelionių žurnalistų klubas bei Lietuvos geografų draugija surengė lituanistinę ekspediciją „Brydė per pasaulį 2018“. Misija – skleisti žinią apie Lietuvą ir lietuvius, gebančius išsaugoti savo kultūrą ir lietuvišką tapatybę išeivijoje. Vienas iš tikslų – susitikus su užsienio lietuvių bendruomenėmis, aptarti galimybes bendradarbiauti, sprendžiant išskylančias problemas, ieškant būdų dirbti Lietuvos labui. Ekspediciją įkvėpė dvi iškilios Lietuvos tarpukario asmenybės, aktyvūs išeivijos veikėjai – Kazys Pakštas ir Kazys Bradūnas. Ekspedicijos globėja – Elena Bradūnaitė Aglinskienė. „Vilniaus kredito unija“ remia „Brydės per pasaulį“ idėjas ir veiklą ne tik tikėdama jų svarba Lietuvai, bet ir jausdama brandžią atsakomybę už mūsų valstybę ir mūsų žmones.

Sociologas ir filosofas Zygmuntas Baumanas (1925 – 2017) mūsų laikus įvardijo taktąja modernybe. Anot mąstytojo, socialinio gyvenimo pavidalai praranda tvirtąsias formas, virsta takiais – nuolat besimainančiais, kintančiais. „Tirpdyti viską, kas tvirta“ – tokia esanti mūsų gyvenimo tikrovė. Nepastovumas, nenuspėjami pavidalai pirmiausia iškyla kultūroje, paskui persiduoda į socialinius, politinius darinius. Mūsų „savaime suprantama“ darosi svarstymų, diskusijų objektais. Prieš šimtą metų lietuviams, atkūrusiems valstybę, pavyko sutarti, kas yra Lietuva, lietuvių kultūra. Pavyko ir antrą kartą – 1992 m., priimdami Konstituciją, Lietuvos piliečiai apsibrėžė, kas mes esame. Bet takumo virusas, plukdomas globalizacijos upėmis, skverbiasi ir į šias sampratas. Švėsdami Lietuvos Respublikos šimtmetį, diskutuojame, kas gi ta Lietuva, lietuviai. „Lietuva be sienų“, „Pasaulio Lietuva“, dviguba Lietuvos pilietybė – tik dalis naujų sąvokų,

atitekęsųjų į mūsų gyvenimą. Ir nepavyksta negirdėti, apie tai nekalbėti – kiekviena iš šių sąvokų slepia mūsų tautos, mūsų piliečių istorijas, patirtis, rūpesčius ir lūkesčius. Išsibarstėme, išsisklaidėme pasaulyje, kuris staiga tapo mažesnis – gali jį apkeliauti per kelias savaites. Gyvename tarp kitų kultūrų, kitose civilizacijose. Vieni jose ištirstame, kiti – laikomės įsikibę savo prigimtinės – lietuviškos – tapatybės. Ar įmanoma? Jei sunkiai įmanoma, bet norisi – kas gali padėti? Ar verta? Jei verta, kiek tai kainuoja – pastangų, laiko, išteklių? Daug klausimų, kurių atsakymai – mūsų kultūros, tautos, mūsų valstybės ateitis.

Geografas, keliautojas profesorius Kazys Pakštas (1893 – 1960), matydamas Lietuvos okupaciją ir priverstinę emigraciją po II pasaulinio karo, pasiūlė Lietuvą gelbėti sukuriant naują valstybę Centrinėje Amerikoje. Palankus klimatas, agresyvių plėtros planų neturintys kaimynai – tokia teritorija jam rodėsi esanti Belize. „Dausuvoje“, anot profesoriaus, lietuviams pavyktų išsaugoti savo kultūrą, papročius, kalbą, tautos gyvastį. Lietuva be lietuviams į kraują įaugusio savos žemės jausmo... Idėja tikrove nevirto – lietuviai kūrė lietuviškas saleles ten, kur jau kultūrinius lietuviybės pagrindus buvo pakloję ankstesnių kartų emigrantai. Poetas, žurnalistas Kazys Bradūnas (1917 – 2009), atvykęs į JAV 1944 m., Lietuvą ir lietuviybę ėmėsi gelbėti kultūrine veikla. Kalbos, istorijos, meno puoselėjimas, švietimas – tokį jis matė kelią išlikti lietuviu ir prisidėti atkuriant Lietuvos valstybę.

Tai tik du pavyzdžiai iš daugybės, sudarančių lietuviybės istoriją, kuriančių lietuviybės dabartį. Juos pažinti, apie juos kalbėti – mūsų išlikimo klausimas. Tokia ir yra „Brydės per pasaulį“ paskirtis – telkti lietuvius, kad ir kur jie bebūtų, kad ir kaip tekėtų jų gyvenimas – telkti bendrystei, be kurios nei Lietuvos, nei pačių lietuvių tiesiog gali nelikti. Globalizacija skverbiasi į kalbas, kultūras, tapatybes. Kaip pavyksta atsispirti šiai takiai, vienodinančiai jėgai? Kaip saugomi mūsų unikalios kultūros turtai? Ankstyviausių kartų emigrantai, jų palikuonys turi atsakymus. Kelios kartos, gyvenusios svetur, tebekalbančios lietuviškai, tebelankančios lietuviškas mokyklas, pamaldas – įrodymas, kad išlikti savo tautos dalimi įmanoma. Dabartinių kartų emigrantai – su lietuviška simbolika namuose, su lietuviškais vakarais per tautines, valstybines šventes. Mes turime ko pasimokyti iš jų, galime gauti atsakymus į tautos būties klausimus. Ir, kartu, turime suprasti – jiems nėra paprasta. Mes turime jiems padėti. Pripažindami jų pastangas, padėkodami už jas, paskatindami. Mes negalime palikti jų vienu, pačių „sau“ – nes anapus Lietuvos valstybės gyvena antra tiek lietuvių. Negalime

prarasti pusės savo kūno.

Kelis kartus istorijoje, mūsų valstybei susidūrus su egzistencijos klausimais, imtasi unijos idėjos: Krėvos unija (1387 m.) Jogaila sprendė Lietuvos krikšto klausimą; Liublino unija (1569 m.) Žygimantas Augustas siekė išspręsti LDK gynybos klausimus; Kėdainių unija (1655 m.) Jonušas Radvila siekė išgelbėti šalį nuo sunaikinimo. Šiandien mums reikalinga unija su pačiais savimi – susivienyti svetur ir Lietuvoje gyvenantiems, vienos tautos, vienos Lietuvos nariais save laikantiems, nes kitaip tiesiog mūsų neliks. Mes turime išminti ryškią brydę per vandenynus ir žemynus, ištiesdami rankas tiems, kuriems reikalinga nekintanti vertybė – Lietuva. „Vilniaus kredito unija“ – bendrakeleivis mūsų Brydėje, brydėje, tiesiančioje kelius Lietuvai.

Didžiajame kanjone

Ekspedicijos dalyviai su lietuviu bendruoene Havajuose

Havaju universitete

Lietuvos konsulate Los Andžele su generaliniu konsulu Dariumi Gaidžiu

Los Andželo lietuvių bendruomenėje

pasauliolietuvis.lt